

залучення у девіантну групу. В результаті девіантні вчинки з немотивованих становляться мотивованими.

Ми дійшли висновку, що криза підліткового віку має значний вплив на формування особистості підлітка. Підлітковість – період відчайдушних спроб „пройти через усе”. Потрапляючи в різні соціальні інститути у підлітка формуються або позитивні, або негативні якості особистості. Залучаючись до девіантних груп, підліток намагається утвердитися у суспільстві повноцінним її членом, навіть заперечуючи всьому позитивному у суспільстві своєю антисоціальною поведінкою.

Література

1. І.С. Булах Психологія особистості підлітка //Вікова та педагогічна психологія/ За ред. О.В. Скрипченко, Л.В. Волинська та ін. – К.: Просвіта, 2001. – С.175-232.
2. Л.С. Выготский Педагогика подростка /Собр.соч.: в 6-ти т., Т 4. Детская психология. – М.: Педагогика, 1984. – С.2-242.
3. Кон И.С. Психология ранней юности.– М.: Просвещение, 1989.– 255с.
4. Хрестоматия по истории психологии /Под ред. П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. – М.: Издательство МГУ, 1980. – С.122-142.

Л.Ю.Пузанова

ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ЗАСІБ ЗАПОБІГАННЯ АСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

В статтє раскрываються особености педагогической поддержки и превенции в предупреждении асоциального поведения подростков.

The article is dedicated peculiarities of pedagogical support and preventive activity to avoid unsocial teenager's behavior.

Існує банальна істина: краще запобігти хворобі, аніж потім її лікувати. Безумовно, цю тезу можна застосувати й до недуг моральних, які, на жаль, прогресують дуже швидко, зумовлені почасти неправильним вихованням. Тож на школу покладається важливе завдання – мінімізувати можливість

формування у підлітків негативних рис і якостей, забезпечити їх належну поведінку в соціумі.

Шляхи розв'язання цієї проблеми можуть бути найрізноманітнішими. Один із них - створення розгалуженої системи превентивного виховання.

Основу традиційного педагогічного процесу складає діяльність, котра реалізується корекційними методами. Така діяльність і методи в навчально-виховному процесі є не зовсім ефективними. Її наслідком є негативна мотивація. При корекційному методі школяра змушують займатися тим, що йому не цікаво, що в нього не виходить, робити дії, в яких він прогресує дуже повільно, або ж зовсім не прогресує. В зв'язку з цим негативна мотивація доповнюється й негативними емоціями.

Корекційний метод не враховує індивідуальності, задатки і потенції й структуру особистості, її можливості. Він індіферентний по відношенню до школяра.

Такий підхід „ламає”, а не розвиває і не реалізує індивідуальні особисті задатки та потенції учня.

Складні процеси, які існують в соціальному житті, актуалізує можливості превентивної діяльності в навчанні молоді, формуванні уміння орієнтуватися в складних питаннях таких як: соціально-класове і національне, загальнолюдське в житті людей; соціальне та етнічне в національному; національна свідомість і національний характер; ідеальне та ірраціональне в національному; мінливі і нерухомі елементи національного життя як процеси накопичення, зберігання та передачі інформації.

Зміни в практиці навчання та виховання, які сприяють виникненню умов для формування у школярів асоціальної поведінки, ідуть разом з проникненням в соціальну школу, зміст педагогічного процесу превентивного виховання. Про необхідність превентивного виховання писали П.П. Блонский, І.П. Гришаков, В.І. Куфаєв, І.А. Невський, А.С. Макаренко та ін. Вони вважали за необхідне попереджувати власне злочин (І.П.Гришаков); виявляти перші ознаки відхилення від норм поведінки та усувати первинні її прояви раніше, ніж вона набуде

ризьких форм (В. І. Куфаєв); змінювати умови життя дитини на краще (П.П. Блонський); організувати цілеспрямовану виховну роботу (А. С. Макаренко). Формуванню у студентів готовності до попередження асоціальної поведінки молоді різних вікових категорій присвячено роботи Л.В. Кондрашової.

І.П. Павлов [2,127] стверджував, що в педагогіці, як при лікуванні, головне поступовість і тренування. Погані звички прищеплюються без зусиль, як бур'ян, що росте без догляду. І не завжди добрий вчинок здійснюється сам по собі. Як і для будь-якої культурної рослини, має бути спеціально підготовлений ґрунт, створено умови, для нормального розвитку.

Всі педагоги-гуманісти у різні періоди становлення школи, приділяли велике значення клімату, атмосфері шкільного життя, характеру взаємовідношень між вчителем і учнями. „Школа, - вважає С. Френе, - на усіх ступенях мусить стати великою майстернею, де діти мають можливість пізнавати світ і працювати на користь для суспільства”[1,141].

Превентивне виховання – це система підготовчих та профілактичних дій педагога, спрямованих на запобігання формуванню в учнів негативних звичок, рис характеру, проявам асоціальної поведінки підлітків та організацію належного догляду за діяльністю школярів.

Завданням превентивного виховання передусім є забезпечення формування в учнів високих моральних якостей, які є головним чинником вибору способів поведінки. Адже він має здійснюватися на основі морально-правових знань, уявлень, поглядів, переконань, почуттів, які склались у нашому суспільстві і становлять суспільну свідомість, що справляє вирішальний вплив на формування свідомості індивідуальної. Превентивне виховання має сприяти формуванню в учнів моральних почуттів, які регулювали б їхню поведінку: почуття законності обраної мети, правомірності шляхів і засобів їх реалізації, справедливості, відповідальності, тощо. Завдяки превентивному вихованню в учнів мають вироблятися навички й звички високоморальної поведінки. Оскільки з рештою вся виховна робота спрямовується на виховання соціально-активної

особистості, наступним завданням превентивного виховання є формування в учнів активної соціальної позиції, тобто нетерпимого ставлення до проявів девіантної поведінки та аморальних вчинків, прагнення взяти участь у боротьбі з цими явищами, які, на жаль, ще спостерігаються в нашому житті, вміння протистояти негативним впливам. І, нарешті, завданням превентивного виховання, яке визначає характер всієї виховної роботи, є забезпечення подолання окремими учнями шкідливих звичок, що сформувалися внаслідок помилок і недоліків виховання.

Необхідно знайомити молодь з основними проблемами, які стають перед суспільством в цілому, і які займають індивідуальні долі. Превентивні дії педагогів повинні бути націлені на формування духовності, яка відображає культуру, традиції свого народу та причетні до культур інших країн.

Але в центрі превентивної діяльності педагогів повинна бути особистість вихованця, тобто людина, яка звернена до людини, важливими рисами якої повинні стати відповідальність за свої дії та вчинки, його повага до інших людей і до самого себе.

Сьогодні гостро стоїть проблема активного опіру кожної особистості антигуманістичним тенденціям, які мають місце у житті. Превентивна діяльність мусить сформувати у кожного школяра опір цим тенденціям.

Превентивна діяльність педагога має етапний характер, та об'єднує в собі наступні етапи:

- встановлення взаємоповаги та взаєморозуміння, де виникає схильність школярів до педагогічного впливу, позитивна реакція на вимоги педагогів та стрімливість до співпраці і співтворчості у сумісній діяльності;
- формування у школярів потреби у довірі, руйнування психологічних бар'єрів, бажання бачити у вчителі друга, помічника у повсякденних справах;
- досягнення активної і творчої поведінки, прояви ініціативи, творчості у справах шкільного колективу;
- зміни відношення до учнів, забезпечення узгодження між очікуваннями учнів та його реальним соціальним статусом у

колективі, психологічного комфорту.

Превентивна діяльність педагога – це складна система, компонентами якої є:

- діагностика психологічного клімату та характеру міжособистих відношень у колективі одноліток;
- прогнозування (чи моделювання) - підбір для кожного учня кола спілкування, найбільш оптимального в педагогічному плані;
- планування-основний етап превентивної діяльності.;
- регулювання взаємовідношень;
- контроль взаємовідношень у класі.

Здійснюючи вивчення особистості в процесі психологічного дослідження необхідно враховувати загальні закономірності типологічного розвитку людини. Це, насамперед, стосується вікових особливостей. Для кожного віку існує специфічна ситуація розвитку, тобто певне співвідношення умов соціальної сфери і внутрішніх умов формування особистості. Молодші школяри емоційно вразливі. Відбувається диференціація сором`язливості, яка виявляється в реагуванні на людину, думка якої має значення для них. Розвивається почуття самолюбства, що виявляється в гнівному реагуванні на приниження їх гідності й позитивне емоційне переживання за визнання їх позитивних особистих якостей [3,73].

Дослідження показують, що не тільки старшокласники, та й учні молодших класів, чекають на визначення своєї особистості у педагога, однолітків. Саме у ситуації довірливого емоційного спілкування учень намагається реалізувати потребу в увазі, пошані, визначення своєї особистості.

Джерелом девіантної поведінки є погане відношення до особистості, байдужість до її успіхів, приниження почуття самоповаги. Таке відношення в системі „педагог-клас”, „вчитель-учень” породжує конфлікти у взаємодії сторін.

Наслідки виникнення конфліктів у шкільному житті дуже різноманітні:

- відсутність відкритості у спілкуванні педагога та учнів;
- відсутність об'єктивної самооцінки та оцінки один одного;

- неможливість поєднати педагогічний вплив та взаємодію в системі відношень „вчитель-учень”;
- неможливість переживати почуття відповідальності за кожного;
- очікування проявів несправедливості в взаємовідношеннях „вчитель-учень”;
- відсутність традицій у колективі;
- невміння використовувати вільний час школярів, ігнорування почуття гумору;
- неповага до таємниць та секретів учнів, відсутність спілкування по загальним питанням і проблемам, які турбують підростаючі особистості.

Особливо складно працювати у цьому плані з підлітками. Труднощі адаптації, делінквентність, депресія, психологічна дистанція з педагогами і часто з сім'єю призводить до конфліктних ситуацій. Підліток прагне до колективних форм діяльності. У криворізьких підлітків минулих поколінь це призводило до створення загонів „ бігунів ”, де готувався резерв для злочинного світу. Сьогодні це явище неактуальне, однак підлітки продовжують збиватися у довільні групи, критерієм знаходження у яких є варварське ставлення до свого здоров'я : токсикоманія, алкоголь, наркотики. Згубний вплив засобів масової інформації породив у молоді не лише хибну надію швидкого та легкого заробітку чималих сум грошей, але й стилю поведінки пропивання цих грошей у „літниках” та розтринькування у залах ігрових автоматів. Більшість криворізьких підлітків є комп'ютерно та автоматозалежними. Вони живуть у віртуальному світі, де кров, біль і життя можна придбати, де співчуттю не має місця. Як наслідок, на профілактичному обліку до 10% складають у Кривому Розі учні початкових класів.

Інший бік медалі це брак патріотичного виховання. Зневага до власної країни, нав'язана відразу до пустопорожніх обіцянок політиків, що 66,8% молодих українців не бачить перспективи життя у власній країні. Національне виховання є одним із головних пріоритетів, органічною складовою освіти.

Ми повинні краще вивчати наших учнів, їхні інтереси,

ставлення до вчителів, однолітків, батьків, до способу життя. А це безпосередньо сприяє вибору ефективних форм та шляхів підвищення ефективності виховного процесу, а саме:

- оновлення превентивного виховання на основі використання активних форм і методів виховного впливу на учнів, досягнень вітчизняної та зарубіжної педнауки, впровадження інноваційних технологій в діяльність вчителів -предметників, класних керівників, керівників гуртків та секцій;
- соціологізація школяра, перетворення його з об'єкта на суб'єкт виховного процесу;
- системно-цільове планування виховного процесу з питань превентивного виховання;
- стимулювання здорового способу життя і забезпечення позитивної соціальної орієнтації в процесі валеологізації навчально-виховного процесу.

Практична реалізація превентивного виховання здійснюється через інтеграцію виховних зусиль школи, сім'ї, позашкільних закладів.

В основі процесу навчання й виховання повинна бути увага, любов до дитини, бажання творити добро, небайдужість. А це забезпечить відносини партнерства, повагу до особистості дитини, вміння її зрозуміти, сприйняти як особистість з усіма її позитивними і негативними рисами.

Таким чином, аналіз наукової літератури та шкільної практики дозволяє сказати те, що недоліки у вихованні учнів пояснюються перш за все, низьким рівнем підготовки вчителя в можливості надати своєчасної педагогічної підтримки учню, який опинився у скрутному становищі, здійснення превентивної виховної діяльності у шкільному колективі і з кожним вихованцем окремо.

Труднощі у роботі вчителя–практика можливо пояснити недостатньою теоретичною розробкою різноманітних аспектів превентивної педагогіки і переважання методичних рекомендацій у корекції педагогічного впливу.

Сьогодні необхідна спеціальна підготовка вчителя до превентивної педагогічної діяльності з тим, щоб своєчасно усувати труднощі адаптації школяра та його соціалізації до

життя у суспільстві.

Література

1. Кондрашова Л. В. Превентивная педагогика: Учебное пособие – Кривой Рог : КГПИ, 2004. – С. 141.
2. Богданова О. С., Черенкова С. В. Нравственное воспитание старшеклассников: Книга для учителя – Москва: Просвещение, 1988. - С.127.
3. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник. – К., 2003. - С.73.

І.С.Зоренко

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ В ПРОЦЕСІ ВИКОРИСТАННЯ ІМІТАЦІЙНО-ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

В статтє рассмотрєны проблемы развития коммуникативных способностей школьников в процессе использования имитационно-игровых технологий на уроках английского языка.

In article problems of development of communicative abilities of schoolboys are considered during use of imitation-game technologies at lessons of the English language.

В зв'язку з докорінними перетвореннями, що відбуваються в сучасному суспільстві, не тільки зростає роль освіти, але й змінюються її функції, які полягають у перенесенні акцентів із системи знань на особистість учня, розвиток його духовних і моральних здібностей, це потребує формування умов для саморозвитку, самореалізації особистості, останнє неможливе поза розвитком їх комунікативних здібностей .

Український народ вступив в нову еру свого історичного розвитку. Разом з перспективами вільного розвитку Української держави відкрилися широкі можливості для розвитку освіти, науки, культури та інтеграції їх у світовий інтелектуальний простір. Важлива роль належить у цьому процесі школі, що покликана формувати нову людину - громадянина України. Все це стає неможливим без комунікації, тому в концепції національного виховання серед виховних завдань навчальних